

“In jih bo pokopal naš gromki smeh ...”

Dušan Jelinčič: *Ljubezen v času samote*; Založba Lipa, Koper 2000

Vse, kar se obeta, kadar se roman pričinja na podstrešju, se bo tudi zgodilo, brez skrbi. Če so v igri študentje, pa sploh. Nekaterim asociacijam (in spominom) se očitno ne da izogniti. Podstrešnica jim pomeni “svobodo, popolno, nebrzdano in neomejeno.” K nerealni evforiji prispeva svoje politična angažiranost študentov. Razočaranja, ki temu sledijo, pa tako ali tako spadajo zraven. Če bi se jim izpolnila vsa pričakovanja? Glede na to, da si želijo neiprosen boj, barikade, kjer bi se žrtvovali za revolucijo, in zgodovino proletariata, ki bo sodila revizionistom, je tako ali tako bolje, da se jim ne. Človek bi jim privoščil vsaj, da “se bomo zadnji smejali mi, saj jih bo, kot je rekel tovariš Mao, pokopal naš gromki smeh”. Pa jim ni dano niti to. Še več, delavcem, za katere se tako strastno borijo, so le v nadlego, na živce jim gredo.

Dokazovanja na političnem polju so, kot si lahko mislimo, zgolj maškara za neko drugo vrsto dokazovanja. Kot taka se prvič razkrinkajo skozi posmehovanje mladenke, ki je vedno vzbujala vtis, da je nekoliko neumna: “Oh, tudi ti bereš Che Guevaro ..., vsi berete Che Guevaro, ma kaj res nimate nobene fantazije? In kaj je to? V roke je vzela neko knjigo in šaljivo deklamirala: Joj, Sandro, kakšen prašiček si ... *Seks in razredni boj*, jo nato odvrгла in vzela drugo. In to, sramuj se, *Lenin in spolna naslada*, in še ... Ja, koliko knjig pa bereš naenkrat, strašno, *Mao Zedongov harem* ... in

tu, joj, joj, joj, tudi temu se posvečaš, Karl Marx: *Seksanje – najvišja faza revolucije*. A tak si mi ti, pa tako plah zgledaš ...” Tovrstnim idealom se je danes seveda lahko posmehovati, zato naj opozorim, da se zgodba odvija v poznih sedemdesetih, se pravi v času, ki še ni vzpostavil primerne distance do revolucionarnih pojavov, in v Trstu, ki je po drugi strani brez zgodovinske izkušnje socializma.

Pomerjanje prevelikih ali premajhnih, vsekakor pa tujih oblek kmalu presede tudi najbolj zaverovanim: “Ko je opazil, da stranka, sindikati in fašisti ne zanimajo prav nobenega, se je kmalu posvetil hvali in opisovanju čarov posameznih lepih deklet in opravljanju grdih. Zanj so bile vse fašistke in frustrirane klerikalke žabe, levičarke in pripadnice Gibanja pa zale.”

Avtor, ki se zaveda smešnosti bombastične naive, pa nikoli ne zdrsne v parodiranje. Njegov pogled je vseskozi nostalgичen in blag. Še situacije, same po sebi nabite z ironijo, so obravnavane s toplino in naklonjenostjo. Kritične distance si ne privoščiti, namesto njega jo izreka obrobna figura gostilniškega modrijana: “Sedaj se igrate revolucijo, to je danes v modi. Pred desetimi leti so bili v modi twist in rock and roll, dolgolasci in fičoti, čez deset let pa morda pederastija, počitnice v vesolju ali umor staršev ... No, prav, prav, kar igrate se, samo ne zahtevajte, da vam verjamemo, da boste nekoč zmagali in da bo končno zavladal pravičen družbeni red. Ja, ja, čez deset ali dvajset let boste vi na vrhovih te družbe, ki bo prav tako gnila in krivična, kot je današnja. In vi ne boste nič boljši od vaših očetov, mislim, da celo še slabši ...”

Nič novega vse skupaj. Pa vendar ... "bi hoteli obrniti svet, pa se nam posmehujejo, in bi hoteli drugim povedati, kaj nosimo v sebi, pa ne znamo niti govoriti, a čutimo, da moramo nekaj narediti, pa naj bo kar koli, dovolj, da je nekaj, kar koli, da potešimo to našo, uhmh, željo po bruhanju energije, po ustvarjanju ..." Rešitve, ki se jim ponujajo v stanju neznosne nedefiniranosti, pa so seveda kar se da dvomljive.

Pretirana transparentnost pisanja, ki si kar naprej daje opravlja s čustvenimi reakcijami: "obšlo ga je žgoče ponižanje ... je za trenutek negotovo postal ... ga je napadel val nepričakovane ljubosumnosti ...", lahko učinkuje okorno, še posebej na pretanjene stiliste, ki bi si emocionalna nihanja v dialogih želeli tolmačiti sami. Ker pa je knjiga v celoti posvečena okornosti, še več, nostalgiji po okornosti, bi lahko obveljala poanta o dosledni preprostosti. Po vsej verjetnosti obstajajo tudi psihične lege, ki so na eleganten način nedosegljive. In pikolovstvo postpubertnih sindromov je gotovo ena od njih.

Nenehna introspekcija je štorasta, ponavljajoča se in brezizhodna: "Bil je v čudnem stanju vznesenosti, ki bi lahko kaj hitro prešlo v stisko in potem v obup ... Z naglimi koraki se je približevala tesnoba ... Bil je nekoliko zbežan ... je globoko zavzdihnil ... Živčno je pobrskal po kupu razmetanih knjig ... Hotel se je lotiti branja, a ni vedel kaj ... Ko je naposled pogledal na uro, je osupnil ... Naenkrat je bil zaspan ... in takoj zapadel v spanec brez sanj."

In ko se prebudi? "Nekaj sekund je zaprepadeno zrl v prazno ... Obšel ga je nemir ... Streznil ga je slab občutek ... Ob tem se je kmalu popolnoma zbudil, pa tudi morala se mu je dvignila." Pa to

še ni vse. "Naposled se je zravnal." Introvertiranemu študentu se pač dogajajo čuda. Ne da bi bil Woody Allen.

Če že kaj, lahko v romanu občudujemo avtorjevo držo, ki prastarih muk ne obravnava pokroviteljsko in še manj omalovažujoče cinično. Stare rane se odpirajo brez komentarja, zato pa z vso spoštljivostjo do njihove vrednosti. Ki se je zavemo po navadi šele takrat, ko je prepozno. Ko se nam je, pa žalost, že posrečilo obleči katero od prevelikih ali premajhnih oblek. Po možnosti za vse življenje. Samo zato, da bi bilo končno vse skupaj že preprosto. Ker na splošno zmanjkuje živcev za obetavnost neoprijemljivega? Kot si lahko mislimo, bo Sandro kot hipersenzibilna osebnost lažno gotovost revolucionarne retorike zamenjal za omamo meglenega estetiziranja: "Vedno je razmišljal o čem drugem, ko pa se je ustavil in si hotel zapisati vtise, so ti čudežno izpuhteli, in beležka je ostala prazna." Kot bi nekoliko pred drugimi zaslutil dokončen obračun, ki se najavlja v daljavi in se še enkrat, to pot jasno in glasno, manifestira na političnem polju. Krava zatrtje študentskih nemirov po eni strani z gromom in bliskom potrdi njegove prvotne dvome v konkretno delovanje, po drugi strani pa odseva arhetipsko situacijo razsula iluzij. Ta pa je večno aktualna kjer koli, tudi tukaj in zdaj.

Če se sprijaznimo, da nas avtor ne bo gnjavil z visokoletnimi globokoumnostmi, zna biti knjiga povsem spodobno branje. V poletnih večerih, ko se spominjamo ... česar koli.

Lucija Stepančič